

Researcher: Social Science Studies

(2017) Cilt 5, Sayı 10, s. 370-382

RSSS
ISSN:2148-2691

Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü Keman Öğrencilerinin Temel Yay Tekniklerine İlişkin Kazanımlarının İncelenmesi¹

Şenol AFACAN², Şeyda ÇILDEN³

Özet

Bu araştırmanın amacı öğrencilerin temel yay teknikleri hakkındaki bilgi ve uygulama becerilerini incelemektir. Araştırmanın modeli nitel ve nicel araştırmaların bir arada kullanıldığı karma model niteliğindedir. Araştırmanın örneklemini Kırşehir Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü 11 ve 12. sınıfta öğrenim gören toplam 9 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan "keman dersi öğrenci görüş belirtme formu" "bilgi kazanım testi" ve temel yay teknikleri uygulama becerilerini ölçmek için "performans gözlem formu" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin keman eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturan temel yay tekniklerine ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadıkları etüt, eser vb. parçalarda tanımadıkları yay tekniklerini doğru ve güzel olarak kullanamadıkları uygulamada eksikliklerinin olmasıyla birlikte yetersiz oldukları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Güzel Sanatlar Lisesi
Keman Eğitimi
Temel Yay Teknikleri

Investigation Of The Fine Arts High School Music Department Violin Students' Acquisitions Related To The Basic Bow Techniques

Abstract

The aim of this research is to examine the knowledge and application skills of the students on basic bow techniques. The model of the research is a mix model in which qualitative and quantitative research are used together. The sample of the research consists of 9 students from Kırşehir Neşet Ertaş Fine Arts High School Music Department 11th and 12th grade. As a means of collecting data in the research, "performance evaluation form" was used by the researchers and "performance observation form" was used to measure application skills of basic bow techniques. As a result of the research, it is concluded that the students do not have enough knowledge about the basic spring techniques which constitute an important dimension of violin education, it is determined that they are inadequate due to their lack of practice in which they can not use the bow techniques that they do not know in their parts correctly and beautifully.

Keywords

Fine Arts Education
Violin Education
Basic Bow Techniques

¹ Bu çalışma, 17-19 Temmuz 2017 Gazimağusa /KKTC Doğu Akdeniz Üniversitesinde yapılan Uluslararası 3. İpek Yolu Müzik Konferansında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Öğretim Görevlisi, Ahi Evran Üniversitesi, senolafacan@gmail.com

³ Profesör, Gazi Üniversitesi, cilden@gazi.edu.tr

GİRİŞ

Mesleki müzik eğitiminin temelini oluşturan güzel sanatlar lisesi, müziksel davranışların kazandırılması, geliştirilmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Müziksel davranışların şekillendiği bu süreçte müzik eğitiminin tüm alanlarında ilk ve temel öğrenmeleri oluşturduğundan bu sürece yönelik yapılan çalışmalar, değerlendirmeler ayrı bir önem taşımaktadır. Müzik eğitiminin en önemli alanlarından biri olan çalgı eğitimi bu sürecin en hassas ve dikkat edilmesi gereken boyutlarından biridir. Şüphesiz çalgı eğitiminin temel boyutlarından birisi de keman eğitimidir.

Keman eğitimi, keman öğretimi yoluyla bireylerin ve onların oluşturduğu toplulukların devinışsel, bilişsel ve duyuşsal davranışlarında, kendi yaşantıları yoluyla istedik değışiklikler oluşturma ve bu nitelikte yeni davranışlar kazandırma sürecidir (Günay & Uçan, 1980, s.8).

Keman eğitimi birçok teknik beceri isteyen sağ ve sol el koordinasyonu gerektiren, entonasyon ve yay teknikleri açısından zor ve karmaşık bir eğitim sürecidir. Bu süreçte çalgı, öğrenci, öğretmen, program vb. birçok sebepten dolayı karşılaşılan zorluklar daha da artmaktadır.

Keman eğitimine bütünüyle baktığımızda temel davranışların kazandırılmasından sonra üzerinde en çok durulan konu yay teknikleridir. Eserlerin seslendirilmesinde yay teknikleri önemli bir yerinin olmasıdır (Dalkıran, 2006).

Yay tekniklerinin doğru ve etkili kullanılması bireyin performansını doğrudan etkilediği gibi çalgıdaki hâkimiyeti ve teknik çalım becerisi ile de yakından ilişkilidir. Temel yay tekniklerinin öğrenci tarafından iyi düzeyde uygulanamıyor olması öğrencinin çalgısında teknik ve müzikal gelişimini olumsuz etkileyeceği buna bağlı olarak öğrencinin bireysel çalışmasını, çalgısına yönelik düşüncelerini olumsuz etkileyeceği de söylenebilir

Çalgı eğitiminde başarılı olabilmek için öncelikle temel tekniklerin öğretmen tarafından çok iyi bilinmesi ve öğrenciye çok iyi aktarılıp öğretilmesi, çalışma programlarının öğrenciye göre düzenlenmesi, kontrollerinin yapılması gerekmektedir (Çilden, 2006, s.542)

Temel yay teknikleri 9 ve 10. Sınıflarda ünite olarak ele alınmıştır. Diğer üniteler ve kazanımlar incelendiğinde temel yay tekniklerinin aslında tüm etüt ve eser çalışmalarında önemli olduğu ve programda yer alan alana özgü tüm becerilerin kazandırılmasında ön koşul olduğu bir başka ifadeyle arka planda gerçekleştirilmiş bir beceri olması gerektiği söylenebilir.

Keman eğitiminde eser, etüt parçaların seslendirilmesi, müzikal çizginin karakterin ortaya çıkarılması, nitelikli ses üretimi, sağ ve sol el tekniğinin gelişiminde yay teknikleri geliştirilecek her beceri ve davranışın alt yapısını oluşturmakta ve performansı etkilemektedir.

Önem

Keman eğitiminin temel becerilerinin kazandırıldığı ortaöğretimde temel yay tekniklerine ilişkin kazanımların yeterince edinilmemiş olması temel yaylara bağlı olarak şekillenen diğer yay teknikleri kazanımlarını da olumsuz etkileyebilir. Yapılan araştırmanın literatürde yer alan araştırmalara katkı sağlaması, yapılan araştırmanın nicel ve nitel

boyutların bir arada incelenmesi, öğrenci görüşleri ile desteklenmesi araştırma sonuçlarının Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan keman dersini yürüten öğretmenlere somut bilgiler vermesi açısından önem taşımaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü 11 ve 12. sınıfta kayıtlı öğrencilerin 9 ve 10.sınıf keman dersi öğretim programı içinde yer alan temel yay teknikleri ünitelerine ilişkin kazanımlara sahip olma düzeylerini belirlemek, öğrenci görüşleri doğrultusunda incelemek ve bireysel performanslarını değerlendirmektir. Bu amaçla temel yay tekniklerinden araştırmada (detache, legato, staccato, martele) teknikleri ele alınmıştır. Öğretim programında bulunan diğer yay teknikleri öğrencilerle yapılan ön görüşme sonucunda araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir.

Alt amaçlar

1. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin temel yay teknikleri kazanımları hakkında yeterliliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğrencilerin keman dersinde yaşadıkları güçlüklerle ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğrencilerin temel yay tekniklerine ilişkin bilgi düzeyleri nedir?
4. Öğrencilerin temel yay tekniklerini etütlerde uygulayabilme düzeyleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırmanın modeli nitel ve nicel araştırmaların bir arada kullanıldığı karma model niteliğindedir. Karma yöntem araştırması, araştırma problemini kapsamlı ve çok boyutlu incelemek amacıyla, nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanarak gerçekleştirilen araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.351).

Araştırmanın nicel boyutu

Araştırma grubuna uygulanan “öğrenci görüş belirtme formu” sonucundaki elde edilen veriler betimsel analiz yapılarak yüzde ve frekans tabloları oluşturulmuştur.

Araştırmanın nitel boyutu

Araştırmanın nitel boyutunda ise durum tespiti yapılmıştır. Durum tespitinin en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Durum çalışmalarında genellikle birden fazla veri toplama yöntemi işe koşulur; bu yolla zengin ve birbirini teyit edebilecek veri çeşitliliğine ulaşılmaya çalışılır (Yıldırım& Şimşek 2013). Öğrencilere yöneltilen keman dersinde zorlandığınız ya da kendinizde yetersiz olarak gördüğünüz noktalar nelerdir? şeklinde açık uçlu soruya verdikleri cevaplar içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, Kırşehir Neşet Ertaş GSL müzik bölümü 11 sınıfta öğrenim gören 3 kız 3 erkek olmak üzere toplam 6 öğrenci 12. sınıflarında öğrenim gören 2 erkek 1 kız olmak üzere toplam 3 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubunun genel toplamı 9 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmanın veri toplama araçları olarak, “Öğrenci Görüş Belirtme Formu”, “Bilgi Kazanım Testi”, “Temel Yay Teknikleri Performans Değerlendirme Formu” hazırlanmıştır.

Öğrenci Görüş Belirtme Formu

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından Müzik 9 ve 10. sınıfa ait keman öğretim programının Temel Yay Teknikleri öğrenme alanlarına ilişkin kazanımları ele alınmış bu kazanımlar hakkında öğrencinin kendi yetenekleri ile ilgili görüşlerini almak için “öğrenci görüş belirtme formu” hazırlanmıştır. Form hazırlanırken keman dersinin her sınıftaki öğretim programı incelenmiş ve keman eğitimi kazanımlarının temelini oluşturan 9 ve 10. sınıfta yer alan temel yay tekniklerine ilişkin kazanımlar esas alınmıştır. Bu formda her bir madde için öğrencilerin “Evet” ya da “Hayır” cevabını vermeleri gerekmektedir. “Hayır” cevabını veren öğrencilerin de bu cevaplarının sebeplerini yazmaları istenmektedir. Ek olarak öğrencilere keman derslerinde kendinizde gördüğünüz eksiklikler ve zorlandığınız noktalar nelerdir?” şeklinde açık uçlu soru yöneltilerek öğrencilerin görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Araştırmada öğrencilerin ad ve soyadları çalışmanın güvenilirliğini olumsuz etkileyebileceği düşünülerek alınmamıştır.

Bilgi Kazanım Testi

Bilgiye yönelik kazanımların soruya dönüştürülmesi alan uzmanı iki keman eğitimcisinin görüşleri doğrultusunda yapılmıştır. Temel yay tekniklerine ilişkin 12 sorudan oluşan çoktan seçmeli sorular hazırlanmıştır.

Performans Değerlendirme Formu

Öğrencilerin uygulama becerilerinin düzeyini ölçmek üzere “çok iyi”, “iyi”, “orta”, “zayıf” ve “çok zayıf” olmak üzere “Rubrik dereceleme ölçeği” hazırlanmıştır. Araştırmacılar tarafından öğrencilerin bireysel seviyeleri dikkate alınarak detaşe, legato, martele ve staccato tekniğinde örnek etütler seçilmiştir. Öğrencilerin çalışmakta oldukları etütler incelenmiş ve bireysel farklılıklar dikkate alınarak ortak bir seviye belirlenmiştir. Bu doğrultuda uygulama için şu etütler seçilmiştir. Wohlfahrt re majör detaşe, A. Seybold sol majör Staccato, J.F.Mazas sol majör Martele, Pracht re majör Legato

Verilerin Toplanması

“Öğrenci görüş belirtme formu” öğrencilere uygulandıktan sonra gizli bir numaralandırma işlemi yapılarak görüş belirtme formunda yer alan temel yay teknikleri ile ilgili kazanımlara verdikleri “evet” ve “hayır” cevapları incelenmiş “hayır” ise sebepleri hakkında öğrencilerin verdiği cevaplar tablo halinde gösterilmiştir. Müzik 11 sınıfta yer alan 6 öğrenci (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6) olarak müzik 12 sınıfta yer alan 3 öğrenci (Ö7, Ö8, Ö9) şeklinde numara verilmiştir. Form da bulunan açık uçlu keman derslerinde zorlandığınız ya da kendinizde yetersiz gördüğünüz noktaları yazınız sorusundan elde edilen cevaplar içerik analizi yapılarak tablo halinde verilmiştir.

Seçilen araştırma modelinin ve kullanılan veri toplama tekniklerinin geçerli ve güvenilir olduğu, hazırlanan veri toplama araçlarının araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlayabilecek nitelik ve sayıda olduğu, öğrencilerin görüş belirtme formuna verdikleri cevaplar ve keman derslerinde kendi yetersizliklerine ilişkin verdikleri görüşlerin gerçeği yansıttığı ayrıca müzik 11 ve 12. sınıfa gelmiş öğrencilerin müzik 9 ve 10 sınıf kazanımlarına sahip olması gerektiği varsayımları temel alınarak araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacının Rolü

Araştırmada ilk olarak keman dersi öğretim programında temel yay tekniklerine ilişkin kazanımlar incelenmiş 9. ve 10. Sınıf kazanımlarının temel yay becerilerini oluşturduğu görülmüştür. 9 ve 10. Sınıf kazanımlarının öğrenme alanı temel yay tekniklerine ait toplam 20 kazanım maddesi alınarak “öğrenci görüş belirtme formu” hazırlanmıştır (Afacan, 2016).

İkinci aşamada öğrencilere keman dersinde zorlandığınız ve kendinizde yetersiz gördüğünüz noktalar nelerdir? Hakkında açık uçlu soru yöneltilmiş ve görüşleri yazılı olarak alınmıştır. Öğrencilerin temel yay teknikleri hakkındaki bilgi düzeylerini incelemek amacıyla hazırlanan çoktan seçmeli sorular uygulanmıştır. Dördüncü aşamada öğrenci görüş belirtme formunda verilen cevaplarla katılımcıların uygulamadaki becerilerini karşılaştırmak için araştırma kapsamında belirlenen etütlerde öğrencilerin temel yay tekniklerini uygulama performansları değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel boyutu betimsel analiz ile nitel boyutu ise içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca öğrencilere yöneltilen keman derslerinde kendilerinde gördükleri yetersizliklere ilişkin açık uçlu soruya verdikleri yazılı cevaplar incelenerek öğrenci görüşlerine doğrudan yer verilmiştir.

Son aşamada araştırmacılar tarafından belirlenen temel yay tekniklerine ilişkin etütler bireysel olarak katılımcılar tarafından seslendirilmiş hazırlanan performans değerlendirme formu doğrultusunda incelenmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 1. Öğrencilerin temel yay tekniklerine ilişkin kazanımlar hakkındaki görüşleri

KAZANIMLAR	Evet		Hayır		Cevaplar	f
	f	%	f	%		
1. Detaje çalma tekniğinin genel özelliklerini biliyorum.	7	77,8	2	22,2	Bilmiyorum	1
			Ö1,Ö3		Hatırlamıyorum	1
2. Detaje çalma tekniğini parça üzerinde fark edebilirim.	8	88,9	1	11,1	Yay şekillerini ayırt edemiyorum	1
3. Etütleri detaje çalma tekniğine göre çalabilirim.	8	88,9	1	11,1	İyi değilim	1
			Ö7			
4. Eserlerde detaje çalma tekniğini uygulayabilirim.	8	88,9	1	11,1	Yayın belirli bir bölgesinde sürekli kullanamıyorum.	1
			Ö4			
5. Detaje yay tekniğinde yazılmış bir parçanın nasıl çalınması gerektiğini biliyorum.	9	100	-			
6. Legato çalma tekniğinin genel özelliklerini biliyorum.	9	100	-			
7. Legato çalma tekniğini parça	9	100	-			

üzerinde fark edebilirim.							
8.	Etütleri legato çalma tekniğine göre çalabilirim.	6	100	3	33,3	Bağlı çalarken aynı telde pozisyon geçişlerinde zorlanıyorum. Telden tele geçerken bağlı çalmada zorlanıyorum. Nota değerlerini eşit yay uzunluğu kullanamıyorum	1 1 1
9.	Eserlerde legato çalma tekniğini uygulayabilirim.	6	100	3	33,3	Yetersizim Yapamıyorum	2 1
10.	Legato yay tekniğinde yazılmış bir parçanın nasıl çalınması gerektiğini biliyorum.	9	100	-			
11.	Staccato çalma tekniğinin genel özelliklerini biliyorum.	6	66,6	3	33,3	Bilmiyorum Hatırlamıyorum	2 1
12.	Staccato çalma tekniğini parça üzerinde fark edebilirim.	8	88,9	1	11,1	Parça üzerinde karıştırıyorum.	1
13.	Etütleri staccato çalma tekniğine göre çalabilirim.	7	77,8	2	22,2	Sürekli kesik kesik çalamıyorum. Yapamıyorum Sağ elimde basıncı aynı uygulayamıyorum. Sol elimle sağ elimde aynı baskıyı yapamıyorum	1 1 1
14.	Eserlerde staccato çalma tekniğini uygulayabilirim.	7	77,8	2	22,2	Yapamıyorum Parçadaki sesleri doğru çalayım derken yay tekniğine odaklanamıyorum Her seste aksan yapamıyorum bir süre sonra staccato gibi olmuyor.	1 1 2
15.	Staccato yay tekniğinde yazılmış bir parçanın nasıl çalınması gerektiğini biliyorum.	8	88,9	1	11,1	Bilmiyorum	1
16.	Martele çalma tekniğinin genel özelliklerini biliyorum.	5	55,6	4	44,4	Bilmiyorum Öğrenmedim Hatırlamıyorum	2 1 1

17. Martele çalma tekniğini parça üzerinde fark edebilirim.	5	55,6	4	44,4	Bilmiyorum	2	
					Ö3,Ö4	Öğrenmedim	2
					Ö6,Ö7		
18. Etütleri martele çalma tekniğine göre çalabilirim.	4	44,4	5	55,6	Yapamıyorum.	1	
					Ö1,Ö3,Ö4	Sol elde parmaklara uygulanan basıncı doğru yapamıyorum.	
					Ö6,Ö7	Yaya uyguladığım basıncı kontrol edemiyorum	1
						Kötü sesler çıkıyorum	1
						Sesleri vurgulu çalamıyorum.	1
			1				
19. Eserlerde martele çalma tekniğini uygulayabilirim.	4	44,4	5	55,6	Doğru çalamıyorum	2	
					Ö1,Ö3,Ö4	Yapamıyorum	1
					Ö6,Ö7	Yayın alt yarısında çalmakta zorlanıyorum.	
						Cevap yok	1
			1				
20. Martele yay tekniğinde yazılmış bir parçanın nasıl çalınması gerektiğini biliyorum.	4	44,4	5	55,6	Bilmiyorum	4	
					Ö1,Ö3,Ö4	Öğrenmedim	1
					Ö6,Ö7		

Tablo 1 incelendiğinde 5, 6, 7, 8, 9 ve 10 numaralı kazanımlara çalışma grubunu oluşturan tüm öğrenciler “evet” cevabı bu kazanımları gerçekleştirebileceklerini belirtmişlerdir. 18, 19, 20 numaralı kazanımlara öğrenciler en düşük sayıda “evet” cevabı vermişlerdir. Bu kazanımlara “hayır” cevabını veren öğrencilerin neden “hayır” cevabı verdiklerine ilişkin örneğin; 18. maddede 1 öğrenci “yapamadığını” 1 öğrenci “sol elde parmaklara uygulanan basıncı doğru yapamadığını” 1 öğrenci yaya uyguladığı basıncı kontrol edemediğini, 1 öğrenci kötü sesler çıkardığını 1 öğrencide sesleri vurgulu şekilde çalamadığını belirtmiştir. 19. kazanımda 5 öğrenci “hayır” cevabı vermiş ve 2 öğrenci çalamadığını, 1 öğrenci yapamadığını 1 öğrenci yayın alt yarısında çalmakta zorlandığını belirtmiş 1 öğrencide sebep yazmamıştır. 20. Kazanımda “hayır” cevabı veren öğrencilerden 4 ü bilmediğini, 1 öğrenci öğrenmediğini belirtmiştir. 16 ve 17. kazanımlara öğrencilerin 5’i “evet” 4’ü ise “hayır” cevabı vermişlerdir. “hayır”, cevabını veren öğrencilerin sebep olarak örneğin 16. kazanımda 2 öğrenci bilmediğini, 1 öğrenci hatırlamadığını, 1 öğrenci öğrenmediğini belirtmiştir. 17. kazanıma “hayır” cevabı veren 4 öğrenciden 2 si bilmediğini diğer 2’si ise öğrenmediğini belirtmişlerdir. Çalışmada tüm maddelere “evet” cevabı veren Ö2, Ö5, Ö8, Ö9 nolu öğrencilerdir. Bu öğrencilerden 2, 5 nolu olanlar müzik 11 sınıf, 8,9 nolu öğrenciler müzik 12 sınıfıdır. Bu öğrenciler temel yay teknikleri ile ilgili kazanımların tamamını bildiğini ve uygulama becerisine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Kazanım

maddelerine en fazla “hayır” cevabı veren Ö4 tür. 11 maddeye “hayır” 9 maddeye “evet” cevabı vermiştir. Bunu Ö3, Ö7 nolu öğrenciler 7 maddeye “hayır” cevabı vermişlerdir. Ö1 ve Ö6 nolu öğrenciler 6 maddeye “hayır” cevabı vermişlerdir.

Bu sonuçlara genel olarak bakıldığında Ö1, 3, 4, 6, 7 nolu öğrenciler temel yay teknikleri kazanımlarında bilgi ve uygulamada yetersiz gördüklerini söyleyebiliriz. Bu öğrencilerin “hayır” cevaplarının özellikle martele ve legato ve staccato tekniklerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Detaşe tekniğinde sorun olmaması keman eğitiminin başlangıcında ilk verilen teknik olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Öğrencilerin en fazla teorik olarak bildikleri yay tekniği legatodur. Öğrencilerin teori ve uygulamada kendilerini en fazla yetersiz olarak gördükleri yay tekniği martele olduğu görülmüştür. Günaydın (2009)’ın yapmış olduğu Anadolu güzel sanatlar liselerinde okutulmakta olan keman eğitimi ders kitaplarında yer alan yay tekniklerinin öğrenciler tarafından kullanılabilirlik durumunun incelenmesi başlıklı çalışmasında müzik 11 ve 12. sınıf öğrencilerine uyguladığı ankette programda yer alan yay tekniklerinin ne anlama geldiği sorulmuş ve açıklamaları istenmiştir. Sonuç olarak toplam 61 müzik 11 sınıf keman öğrencisinden 6 sı (%9,8) detaşe, 13 ü (%21,3) legato, 6 sı (%9,8) martele, 14 ü (%22,9) staccato tekniğini doğru olarak açıklamışlardır. Müzik 12 sınıf toplam 118 keman öğrencisinden 17 si (%14,4) detaşe, 23 ü (%19,5) legato, 7 si (%5,9) martele, 20 si (%16,9) staccato tekniğini doğru olarak açıklamışlardır. Bu sonuçlara dayanarak toplam öğrenci sayısına göre yay tekniklerinin öğrenciler tarafından bilgi düzeyinde bilinmesi oldukça düşük olduğu söylenebilir. Ankette yer alan bir diğer bulgu parça üzerinde notaların üzerine yazılan simgelerden hangi yay tekniği olduğunu yazmaları istenmiştir. Müzik 11 sınıf 55 keman öğrencisinden 6 sı (%10,9) detaşe, 12 si (%21,8) legato, 9 u (%16,3) staccato, 5 i (%9,2) martele tekniği olduğunu bilmişlerdir. Müzik 12 sınıf 85 keman öğrencisinden 11 i (%12,9) detaşe, 20 si (%23,5) legato, 6 sı (%7) staccato, 7 si (%8,3) martele tekniğini doğru olarak yazmışlardır. Bu sonuçlara göre öğrencilerin temel yay teknikleri hakkında bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu bulunmuştur. Tablo 1’de öğrencilerin temel yay tekniklerinin genel özelliklerini bilme ve parça üzerinde hangi yay tekniği olduğunu fark edebilme görüşlerine göre legato tekniği dışındaki yay tekniklerinde yeterince bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir. Bu sonuçlar Günaydın (2009)’un elde ettiği sonuçlarla örtüşmekte olup çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Tablo 2. Öğrencilerin keman eğitimi dersinde yaşadıkları öğrenme güçlüklerine ilişkin görüşleri

Temalar	Kodlar	f	
TEKNİK BOYUT	Yayımı çalarken her zaman kötü sesler çıkarmayacak şekilde ve düz kullanamıyorum.	3	
	Martele yay tekniğinde çalamıyorum	5	
	Staccato yay tekniğinde çalmayı beceremiyorum.	2	
	Çift ses çalamıyorum	1	
	Yay Teknikleri	Aynı hızda legato tekniğini çalmada zorlanıyorum.	2
	Legato tekniğinde bütün yay kullanamıyorum	1	
	Bağlı çalarken tel değişimlerinde zorlanıyorum.	1	
	Detaşe dışındaki tekniklerde yayımı etkili kullanamıyorum.	5	
	Detaşe tekniğinde yayın belirli bir bölgesinde (ay,üy) sürekli kalamıyorum.	2	

		Nota değerlerine uygun yay uzunluğunu ayarlayamıyorum.	3
	Doğru ve Temiz Çalma (Entonasyon)	Pozisyon geçişlerini temiz yapamıyorum	5
		Pozisyon geçişlerinde zorlanıyorum.	5
		Pozisyon geçişlerini rahat ve temiz yapamıyorum.	5
		Sesleri net olarak basamıyorum.	6
	Ritmik Doğruluk	Tartımsal hata yapıyorum.	3
MÜZİKAL BOYUT	Bütünlük	Parçayı çalarken çok takılıyorum.	2
	Hız ve Gürlük	Çalıştığım parçayı gerçek hızında çalamıyorum.	2
		Parçalarda geçen nüansları güzel bir şekilde çalamıyorum.	4
DUYUŞSAL BOYUT		Temiz çalamıyorum, bu yüzden derslerde kendimi gergin hissediyorum.	1
		Uzun süre keman çalışmaya motive olamıyorum.	1
		Sınıf seviyesine göre gerideyim bu yüzden keman çalışmak içimden gelmiyor.	1
		Kemanı sevmiyorum bu yüzden zorlanıyorum.	1
		Yetersiz çalışıyorum.	4

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin zorlandıkları ya da kendilerinde yetersiz olarak gördükleri düşüncelerinin teknik boyutta yoğunlaştığı söylenebilir. Yay tekniklerine ilişkin görüşler f=25 olduğu örnekleme oluşturan öğrencilerin birden fazla görüş dile getirdiği görülmektedir. Doğru ve temiz çalma temasında öğrenciler tarafından f=21 görüş belirtilmiştir. Müzikal boyutu oluşturan hız ve gürlük temasına yönelik f=6 öğrenci yetersiz olduğunu belirten görüş bildirmiştir. Duyuşsal olarak nitelendirilen boyutta ise f=8 öğrenci kendi yetersizliklerini belirten kişisel görüş bildirmişlerdir. Öğrencilere kendilerinde gördükleri yetersizlikler hakkındaki düşüncelerini yazmak üzere yöneltilen açık uçlu soruya verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde keman çalmada yay teknikleri konusunda önemli ölçüde eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin temel yay tekniklerine ilişkin bilgi düzeyler bilgi kazanım testi

SORULAR	DOĞRU	YANLIŞ
1. Aynı yaylar kullanarak sesleri eşit ve bağısız çalma tekniğine ne denir?	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9	-----
2. Her nota için eşit yay uzunluğu kullanılır ve genellikle yayın üst yarısı ile ortasında çalınır. Seslerin aynı gürlükte duyurulması önemlidir. Bu yay tekniği aşağıdakilerden hangisidir?	Ö1, Ö2, Ö5, Ö8, Ö9	Ö3, Ö4, Ö6, Ö7
3. İlk ölçüsü verilen etüt hangi yay tekniğinde çalınmalıdır?	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö8, Ö9	Ö4, Ö6, Ö7
4. Kemanda birden fazla notanın tek bir yay çekişi ile çalınmasına ne ad verilir?	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9	Ö4
5. Bu teknikte sesler koparılmadan ve yay değişimleri belli edilmeden çalınmasına dikkat edilir. Sözü edilen teknik aşağıdakilerden hangisidir?	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9	Ö6, Ö7
6. İlk ölçüsü verilen etüt hangi yay tekniğine göre çalınmalıdır?	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9	-----
7. Her bir notayı teli ısırtarak kesik kesik çalmaya ne ad verilir?	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9	Ö4, Ö7
8. Porte üzerinde çalınışı gösterilen yay tekniği aşağıdakilerden hangisidir?	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9	Ö4, Ö6
9. Çalarken yay telden kaldırılmaz. Sağ ve sol elde eşit basınç uygulanır. Her notadan sonra yay durdurulup basınçla tekrar aynı yönde harekete geçirilir. Sağ el parmakları ve bilek yardımı ile yapılır. Sözü edilen teknik aşağıdakilerden hangisidir?	Ö1, Ö2, Ö5, Ö8, Ö9	Ö3, Ö4, Ö6, Ö7
10. Kısa güçlü ve sert olarak vurgulamak anlamına gelen ve sol el parmaklarının çeviklik kazanmasında önemli rol oynayan yay tekniği aşağıdakilerden hangisidir?	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9	Ö3, Ö7
11. Sesler arasında kısa duraksamalar yapılır. Yay aniden iterek ve çekerek kullanılır. Yayın tel üzerinde hafifçe akması sağlanır. Sözü edilen yay tekniği aşağıdakilerden hangisidir?	Ö1, Ö2, Ö5, Ö8, Ö9	Ö3, Ö4, Ö6, Ö7
12. Porte üzerinde gösterilen yay tekniği aşağıdakilerden hangisidir?	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9	Ö7

Tablo 3'e bakıldığında öğrencilerin temel yay teknikleri hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarını ölçmek için hazırlanan kazanım bilgi testinde örneklem grubundan Ö2, Ö5, Ö8, Ö9 nolu öğrenciler tüm soruları doğru olarak cevaplandırmışlardır. Ayrıca bu öğrenciler kazanımlar hakkındaki görüş belirtme formunda tüm maddelere evet cevabı vermişlerdir. Bu öğrencilerin yay teknikleri hakkında doğru bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Öğrencilerin en fazla yanlış cevabı verdikleri sorular 2, 9, 11 nolu test sorularıdır. Sorulara en fazla yanlış cevap veren Ö7 nolu öğrenci olup öğrenci görüş formunda verdiği cevaplarla örtüşmektedir. Diğer taraftan Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, nolu öğrenciler görüş belirtme formunda kazanımlarla ilgili maddelere en fazla hayır cevabı vererek bilgi düzeylerinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Uygulanan bilgi kazanım testinde de sorulara en fazla yanlış cevabı vererek beklenen durumu ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin temel yay tekniklerini etüt üzerinde uygulama performans düzeyleri gözlem formu

ÖLÇÜTLER	DERECELER				
	Çok Zayıf 1 (puan)	Zayıf 2 (puan)	Orta 3 (puan)	İyi 4 (puan)	Çok iyi 5 (puan)
Detache Tekniği					
1. Her sese eşit yay uzunluğu kullanabilme		Ö4,Ö6	Ö1,Ö3,Ö7, Ö8	Ö5,Ö9	Ö2
2. Her sesi eşit gürlükte çalabilme			Ö1,Ö3,Ö4,Ö6, Ö8	Ö5,Ö7,Ö9	Ö2
3. Her ses için yaya eşit basınç uygulayabilme			Ö1,Ö3,Ö4,Ö6, Ö8	Ö5,Ö7,Ö9	Ö2
4. Yayın ortası ile uç kısmını kullanabilme		Ö4	Ö1,Ö3,Ö6,Ö7, Ö8	Ö5,Ö9	Ö2
Legato Tekniği					
5.Parça içinde sesleri koparmadan çalabilme		Ö1,Ö4,Ö6,Ö7	Ö3,Ö8	Ö2,Ö5,Ö9	
6.Pozisyon geçişlerinde bir sestene diğerine yumuşak ve temiz şekilde geçebilme		Ö4,Ö6,Ö7,Ö8	Ö1,Ö3,Ö5,Ö9		Ö2
7. Tel değişiminde sesler arasında boşluk bırakmama		Ö3,Ö4,Ö6,Ö7, Ö8	Ö1	Ö5,Ö9	Ö2
8.Yay uzunluklarını nota değerlerine göre dengeleyebilme		Ö4,Ö6,Ö7	Ö1,Ö3,Ö8	Ö5,Ö9	Ö2
Staccato Tekniği					
9. Parça içinde her sesi kesik kesik çalabilme		Ö4,Ö6,Ö7	Ö1,Ö3,Ö5,Ö8	Ö9	Ö2
10. Çalarken yayı telden kaldırmama		Ö6	Ö1,Ö3,Ö4,Ö7, Ö8	Ö5,Ö9	Ö2
11. Sağ ve sol elde eşit basınç uygulama		Ö1,Ö4,Ö6,Ö7	Ö3,Ö5,Ö8	Ö9	Ö2
12.Her seste aksan duyulduktan sonra basıncın bırakılması		Ö1,Ö4,Ö6,Ö7	Ö3,Ö5,Ö8	Ö9	Ö2
Martele Tekniği					
13. Her sesi kısa güçlü ve sert olarak vurgulayabilme	Ö4,Ö6	Ö1,Ö3,Ö7,Ö8	Ö5,Ö9	Ö2	
14. Yayı aniden iterek ve çekerek kullanabilme		Ö1,Ö3,Ö4,Ö6, Ö7	Ö5,Ö8,Ö9	Ö2	

15.Sesler arasında kısa duraksamalar yapabilmek	Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7	Ö5,Ö8,Ö9	Ö2	
16.Bekleme anında gıcırta çıkarmamak	Ö1,Ö3,Ö4,Ö6,Ö7	Ö5,Ö8,Ö9	Ö2	

Tahmini Aralık Katsayısı= En büyük ölçüm-En küçük ölçüm/ İstenen Grup Sayısı formülü kullanılmıştır (Aktaran: Tay, 2007, s.148-150).

Bu formüle göre Öğrencilerin performans değerlendirme formundan en düşük 16 puan ve en yüksek 80 puan alabilmektedir. Grup sayısının çok zayıf, zayıf, orta, iyi, çok iyi olmak üzere 5 li olması kararlaştırılmıştır.

Tahmini Aralık Katsayısı= $80-16/5=12,8$ den grup aralığı 13 olarak hesaplanmıştır. Buna göre;

16-29 puan=Çok zayıf, 30-43puan=Zayıf,

44-57puan=Orta, 58-71puan=İyi,

72-80puan = Çok iyi şeklinde belirlenmiştir.

Öğrencilerin temel yay tekniklerini etüt üzerinde uygulama performans düzeyleri gözlem formundan aldıkları toplam puanlar şu şekildedir.

Ö1=41 Zayıf,

Ö2=74 Çok iyi

Ö3=43 Zayıf

Ö4=34 Zayıf,

Ö5=56 Orta

Ö6=34 Zayıf

Ö7=39 Zayıf

Ö8= 45 Orta

Ö9= 60 İyi

Örnekleme oluşturan öğrencilerin uygulama performansları alan uzmanı iki öğretmen tarafından gözlenmiş ve puanlama yapılmıştır. Örnekleme oluşturan 9 öğrenciden 5 inin zayıf olduğu belirlenmiştir. Bu öğrenciler Ö1,Ö3,Ö4,Ö6, müzik 11 sınıf öğrencileri, Ö7 müzik 12 sınıf öğrencisidir. Bu öğrenciler temel yay teknikleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve uygulama becerilerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Buna ek olarak müzik 12 sınıf öğrencisi Ö7 nin temel yay teknikleri hakkında bilgi sahibi olmadığı ve uygulamada yetersiz olduğu belirlenmiştir. Ö5 müzik 11, Ö8 müzik 12 sınıf öğrencilerinin temel yay teknikleri hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları fakat uygulamada orta düzeyde oldukları, yeterince doğru ve güzel çalmada yay tekniklerinde eksikliklerinin olduğu tespit edilmiştir. Müzik 11 sınıf öğrencisi Ö2 ile müzik 12 sınıf öğrencisi Ö9 un temel yay teknikleri hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları bu teknikleri etüt üzerinde uygulamada Ö2 nin çok iyi, Ö9 un ise temel yay tekniklerini iyi düzeyde kullanabildiği görülmüştür. Örneklem grubunun %55 zayıf, %22 orta, %22 çok iyi, iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir.

SONUÇLAR

Çalgı eğitiminin önemli bir kolunu oluşturan keman eğitiminin öğretim boyutunun en önemli aşamalarından biri olan yay tekniklerine ilişkin kazanımların yeterince oluşmadığı görülmüştür. Öğrencilerin keman eğitiminin önemli bir boyutunu oluşturan temel yay tekniklerine ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadıkları, etüt, eser vb. parçalarda tanımadıkları yay tekniklerini doğru ve güzel olarak kullanamadıkları uygulamada eksikliklerinin olmasıyla birlikte yetersiz oldukları belirlenmiştir.

ÖNERİLER

1. Araştırma diğer güzel sanatlar liselerinde uygulanabilir ve öğrenci profilinin değişkenliği düşünüldüğünde farklı sonuçlar elde edilebilir. Öğrencilerin keman çalma becerilerini etkileyen, etkilemesi beklenen faktörler özellikle duyuşsal alan olmak üzere deneysel çalışmalar yapılabilir.

2. Temel teknik ve beceriler tam olarak elde edilmeden diğer bir tekniğe geçilmemelidir. Öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önüne alınarak farklı öğretim-öğrenme stratejileri ve teknikler kullanılabilir. Her öğrenci kendi içinde gösterdiği gelişime göre değerlendirilmeli çalıştırılan etüt, eser vb. parçalar öğrenciye göre seçilmelidir.

3. Çalgı eğitiminde kazanılacak teknik becerilerin her biri diğer bir becerinin hazırlayıcısı ön koşulu olduğu düşünülerek temel beceri ve davranışların oluşumunda çok titiz ve sistemli çalışılmalıdır.

4. Öğrencilerin keman çalma becerilerinin kazandırılması geliştirilmesinde öğrenci başarısını, performansını etkilemesi beklenen öğretmen faktörünün etkisinin ne düzeyde olduğuna ilişkin çalışmalar yapılabilir. Çalgı eğitiminde öğretmenlerin güncel öğretim yaklaşımlarından haberdar olmaları amacıyla hizmet içi eğitim verilebilir. Ayrıca çalgı öğretmenlerinin uygulama yapabilecekleri çalıştay ve workshop eğitimleri ile desteklenmelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Afacan, Ş. (2016). Güzel sanatlar lisesi müzik bölümü öğrencilerinin müziksel okuma ve yazma boyutlarına ilişkin temel becerilerinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS) International Journal of Social Science* Number: 52, p. 453-471.

Çilden, Ş. (2006). *Müzik öğretmeni yetiştirme sürecinde çalgı eğitiminin nitelik sorunlarının irdelenmesi*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Pamukkale Üniversitesi 26-28 Nisan, Denizli.

Dalkıran, E. (2006). Keman eğitiminin başlangıç aşamasında “detache ve legato” yay tekniklerinin keman öğrencilerine aktarımı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 26, Sayı 1, 125-142*.

Günaydın, M. (2009). Anadolu güzel sanatlar liselerinde okutulmakta olan keman eğitimi ders kitaplarında yer alan yay tekniklerinin öğrenciler tarafından kullanılabilirlik durumunun incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

MEB (2016). *Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi Keman Dersi Öğretim Programı 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Ortaöğretim Genel Müdürlüğü*. Ankara. www.meb.gov.tr adresinden erişildi.

Tay, B. (2007). Sosyal bilgiler eğitimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinde nedensellik kavramının gelişimi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Günay, E.&Uçan, A. (1980). *Çevreden evrene keman eğitimi 1 birinci konum/birinci kitap*. Ankara: Yeni Dağarcık Yayınları.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş 9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.